

13.10.2021

Група № 21

Урок № 1

Тема уроку: «Написання слів іншомовного походження. Правило «дев'ятки»

Мета уроку: повторити основні правила правопису слів іншомовного походження; вдосконалювати вміння застосовувати набуті знання практично; розвивати орфографічну грамотність учнів, мовну та мовленнєву компетентності; виховувати потребу в оволодінні мовними нормами, нормами спілкування, потребу в пізнанні нового, повагу до рідного слова.

Матеріали до уроку:

1. Опрацуйте § 42 у базовому підручнику: *Українська мова (рівень стандарту): підручник для 10 кл. закл. загальн. середн. освіти/ Олександр Авраменко. – К.: Грамота, 2019. – 208 с.*

2. **Перегляньте відео до уроку на YouTube:**

https://www.youtube.com/watch?v=ooYMWPyshpU&ab_channel

3. Законспектуйте матеріал до уроку (основне):

Правопис и, і, ї, у

Пишемо и

у загальних і географічних назвах
після д, т, з, с, ц, ж (дж), ч, ш,
р (правило «дев'ятки») перед літерами
на позначення приголосних (крім й)

***дисципліна, система, Алжир,
Сирія, Мексика***

Пишемо і

на початку слова

ікона, історія

після літер на позначення
приголосних, що не входять до
правила «дев'ятки»

піраміда, фінанси, бізнес

перед літерою на позначення
голосного або й

піаніно, радіус, ажіотаж, позиція

у кінці незмінних слів

таксі, поні, колібрі

в окремих власних назвах

Грімм, Сідней, Дідро, Россіні

Зверніть увагу! У ряді слів іншомовного походження, давно засвоєних українською мовою, після літер, що не входять до «дев'ятки», відповідно до вимови пишеться і: **лімон, мірт, кипарис, спирт, кінджа́л, нірка** тощо.

З і, а не з і пишуться слова церковного вжитку: **диякон, список, мірта, християнство** тощо.

Пишемо ї	
після літер на позначення голосних	мозаїка, Енеїда (але в складних словах, де перша частина закінчується на голосний, на початку другої пишеться і: староіндійський, доісторичний)

Пишемо у	
у словах, запозичених із французької мови, після літер на позначення шиплячих ж, ч та в словах парфуми, парфумерія	журі, парашут, Жуль

Подвоєння літер на позначення приголосних

Подвоєння відбувається:	
у власних назвах і словах, похідних від них	Андорра, андоррський
за збігу однакових приголосних на межі префікса й кореня, якщо в мові вживається паралельне непрефіксальне слово	Імміграція (міграція), сюрреалізм (реалізм) (але анотація, конотація)
В окремих загальних назвах, які треба запам'ятати: білль, бонна, брутто, булла, ванна, вілла, дурра, мадонна, манна, мірра, мотто, мулла, нетто, панна, пенні, тонна, панно.	

Зверніть увагу! У загальних назвах іншомовного походження приголосні не подвоюються: бароко, група, сума, шосе, ват (але Ватт), **фін, комісія** тощо.

М'який знак

М'який знак пишемо після д, т, з, с, л	
перед я, ю, є, ї, йо	ательє, мільярд, консьєржка
відповідно до вимови після л перед літерами на позначення приголосних	альтруїст, фільм (але залп)
відповідно до вимови в кінці слів	магістраль, каніфоль (але бал, шприц)

М'який знак **не пишемо**

перед **я, ю**, коли вони позначають сполучення м'якого або пом'якшеного приголосного з **а, у**

тюль, нюанс, резюме

Апостроф

Апостроф пишемо перед **я, ю, є, ї**

після **б, п, в, м, ф, ж, ч, ш, г, к, х, р**

інтерв'ю, дистриб'ютор, миш'як, Женев'єва

після кінцевого приголосного префікса

ін'єкція, ад'ютант, кон'юнктура

Апостроф **не пишемо**

перед **йо**

кур'йоз, сер'йозний

коли **я, ю** позначають пом'якшення попереднього приголосного

манікюр, бюджет, бязь

Зверніть увагу! Апостроф пишемо після початкового **д, о** в прізвищах: **Жанна д'Арк, О'Генрі** тощо.

4. Виконайте наступні завдання в робочому зошиті:

1. Виконайте **вправи 2,3,4 до § 42 з підручника **О. Авраменка для 10 кл.****

2. Запишіть слова іншомовного походження і правильно вставте літери **и та **ї**, поясніть правопис слів.**

С..митом, ф..нанси, економ..ка, такт..чний, д..пломант,
 рекомендац..йн..й, ..дент..чн..й, ор..г..нал, екв..валент, кред..т, гр..ф,
 л..нгв..ст..ка, ..нформат..ка, експер..мент, теор..я, каз..но, б..знесмен, р..тор..ка,
 д..ференц..йн..й, аналог..я, гарант..я, вар..ант, ..м..грац...я, єп..лог, ..люстрац..я,
 л..м..тувати, ф..ксувати, асоц..ац..я, акред..тац..я, маркет..нг, д..лер, л..з..нг,
 маг..стр, ауд..т, арб..траж, стат..ст..ка, естет..ка, еск..з, ст..ль, ф..рма,
 педагог..ка, юр..ст, ф..л..ал, с..стема, пер..од..ка, м..н..стр, к..ловат, кл..н..ка.

Фото виконаних завдань надсилати мені на електронну пошту

ledishade@ukr.net .

У темі листа вкажіть ваше прізвище, номер групи та № уроку.

13.10.2021

Група № 21

Урок № 2

Тема уроку: «Складні випадки написання прізвищ»

Мета уроку: поглиблення знань про складні випадки написання прізвищ українською мовою; орфографічні навички; збагачувати словниковий запас здобувачів освіти, розвивати вміння бачити помилки у власних висловлюваннях, прищеплювати любов до української мови.

Матеріали до уроку:

1. Опрацюйте § 43 у базовому підручнику: *Українська мова (рівень стандарту): підручник для 10 кл. закл. загальн. середн. освіти/ Олександр Авраменко. – К.: Грамота, 2019. – 208 с.*
2. **Перегляньте відео до уроку на YouTube:**

<https://www.youtube.com/watch?v=Xnoic0McyIY>

<https://www.youtube.com/watch?v=-6IK1B7ajvU>

3. **Законспектуйте матеріал до уроку в робочому зошиті (основне):**

1. Російський е на письмі передається:

а) **буквою е** після приголосних звуків (Лермонтов, Державін);

б) **буквою є:** на початку слова (Єгоров, Єршов); у середині слова після голосного звука (Воєводін, Грибоєдов); у середині слова при роздільній вимові (Аляб'єв, Оладьєв, Євген'єв); у суфіксах -ев, -єв після приголосних звуків, крім ж, ш, ч, щ та р і ц (Тимірязєв, Алексєєв, але: Подъячев, Писарев, Муромцев, Аракчеєв, Плещеєв, Андреєв, Мацеєв); у коренях слів, коли російському е у словах-загальних назвах, від яких походять прізвища, відповідає український і, тобто на місці колишнього звука h (Бєлінський (бо рос. белый — укр. білий), Лєсков (бо рос. лес — укр. ліс), Столєтов (бо рос. лето — укр. літо)).

Російське ё на письмі передається:

- а) сполученням літер **йо** на початку слова, після голосних, а також після губних приголосних б, п, в, м, ф (Йолкін, Бугайов, Воробйов);
- б) сполученням літер **ьо** в середині слова на позначення попереднього м'якого приголосного (Верьовка, Тьоркін), але у прізвищах, утворених від

спільніх українських та російських імен, пишеться **е**: Семенов, Федоров, Артемов);

в) буквою **о** після ч, щ: Горбачов, Хрушцов, Лигачов.

3. Російське **э** на письмі завжди передається літерою **е**: Ельяшев, Етов.

4. Російське **и** передається:

а) буквою **і** на початку слова та після приголосних, крім шиплячих ж, ч, щ, ї і ц (Іванов, Ігнатьєв, Чибісов, Гусін, Мухін, Роднін);

б) буквою **ї** після голосних та при роздільній вимові після приголосних (Воїнов, Абраїмов, Мар'їн, Ільїн);

в) буквою **и**: після ж, ч, щ, ї і ц перед приголосними (Жилін, Чичиков, Шишкін, Щигров, Марциков);

г) у прізвищах, утворених від власних імен та загальних назв, спільніх для української та російської мов (Денисов, Кирилов, Тимофєєв, Виноградов, Малинін, Тихомиров, Кисельов, але: Ніколаєв, Нікітін, Філіпов — тому що вихідними є імена, відмінні від українських);

д) у суфіксах -ик, -ник, -ич, -ович, -евич, -иц, -иш (Бєликов, Шапошников, Маничев, Марахович, Продаєвич, Голицин, Радищев);

е) у префіксі **при-** (Привалов, Пришвін);

е) у **прізвищах**, що закінчуються **на -их (-ых)**: Климовських, Косих.

5. Російське **ы** на письмі завжди передається літерою **и**: Кирилов, Рибін.

6. Російські суфікси **-ск-, -цк-** передаються буквосполучками **-ськ, -цък:** Бабаєвський, Г'ятницький, Крамський, Руцький. **Увага! Тепер російські прізвища на -ой пишуться з українським закінченням -ий** (Трубецький, Донський, але: **Лев Толстой**)

7. Російський суфікс **-жск-** передається буквосполучкою **-зък-:** Черторизький, Волзький.

8. У російських прізвищах при роздільній вимові після губних (б, п, в, м, ф), к, р перед я, ю, е, ї ставиться **апостроф**: Аляб'єв, В'юнков, Лук'янов, Дар'їн. При м'якій вимові цих приголосних перед голосними звуками а, у, е апостроф не ставиться: Пєтухов, Пясецький.

4. Виконайте наступні завдання в робочому зошиті:

1. Виконайте **вправи 3, 5** до § 43 з підручника О. Авраменка для 10 кл.

2. Запишіть прізвища відповідно до українського правопису

Соловьёв, Донской, Новиков, Семёнов, Николаев, Цветаева, Бехтерев,
Котёночкин, Грачёв, Бугаёв, Абраимов, Пирогов, Филиппов, Попович, Юрьев,
Позняя, Дымарский, Марьянинов, Пригаров, Долгополая, Пятницкий, Плещеев,
Миргородский, Рыбников, Тургенев, Гурьянин, Серёгин, Санников, Ильюшин,
Борщёв, Пущин, Пушкин, Трубецкой, Лукьянинов, Воинов, Недич, Елизаров,
Шишкин, Арефьев, Дьяконов, Обручев.

Фото виконаних завдань надсилати мені на електронну пошту

ledishade@ukr.net .

У темі листа вкажіть ваше прізвище, номер групи та № уроку.